

Програма факультативного курсу із
зарубіжної літератури

Японська література

XX століття

10 -11 класи

Автори – укладачі:

Юрчак Валентина Анатоліївна,
методист лабораторії гуманітарних
дисциплін ЧОПОПП

Вовчок Галина Валеріївна,
вчитель зарубіжної літератури
Черкаської спеціалізованої школи
I-III ступенів № 3 Черкаської
міської ради Черкаської області

Малигіна Любов Миколаївна,
вчитель зарубіжної літератури
Черкаського колегіуму «Берегиня»
Черкаської міської ради
Черкаської області

Шиленко Лариса Миколаївна,
вчитель зарубіжної літератури
Межиріцької загальноосвітньої
школи I-III ступенів

Яременко Юлія Василівна,
вчитель зарубіжної літератури
Степанецької загальноосвітньої
школи I-III ступенів
Канівської міської ради

Клас	Семестр	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік	Види занять і кількість годин	Форма контролю
10	I-II	1	35	лекційні – 16 семінарські – 8 практичні – 8 екскурсії – 3	Контрольна робота – 3 Презентація творчої (наукової) роботи – 3 або тестування (за вибором учителя)
11	I-II	1	35	лекційні – 16 семінарські – 8 практичні – 8 екскурсії – 3	Контрольна робота – 3 Презентація творчої (наукової) роботи – 4 або тестування (за вибором учителя)

Пояснювальна записка

Програма факультативного курсу «Японська література» розраховані для філологічного напрямку профілізації (10-11).

Основна мета викладання факультативного курсу полягає в ознайомленні учнів з особливостями розвитку японської літератури ХХ століття, залученні учнів до найвищих досягнень японської літератури і культури, національних духовних цінностей, в поширенні загального культурного рівня школярів; зацікавленості культурою Японії..

Головним об'єктом вивчення на факультативних заняттях з японської літератури є тексти літературних творів, відомості: про життя письменників, добу написання творів, художні системи, до яких вони належать. Особливу увагу слід звернути на роботу безпосередньо з художнім текстом: уміння учнів аналізувати та інтерпретувати, бачити художні деталі, розуміти творчий задум письменника та оцінювати особливості його реалізації. Саме такий підхід до вивчення художніх творів допоможе школярам сприйняти літературу як мистецтво слова, сформує не пасивного споживача певного обсягу інформації, а особистість, здатну самостійно її здобувати, поновлювати, коригувати та інтерпретувати протягом усього свого життя.

Оглядові теми знайомлять з особливостями японської літератури як частини культури Японії.

Монографічні теми досить повно показують картину життя і творчості письменника та надають можливість необхідного текстуального вивчення художнього твору.

Підбір авторів і творів, зміст анотацій дозволить учителю акцентувати увагу на духовно-моральних і естетичних цінностях твору.

Навчальний матеріал програм розподілено за такими рубриками:

- *«Кількість годин (відведених на вивчення розділу \ теми)»;
- *«Зміст навчального матеріалу (конкретне змістове наповнення розділу \ теми)»;
- * «Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів».

Завдання: визначити особливості творчої манери кожного з названих письменників; застосовувати під час аналізу твору сучасні літературознавчі методи; сприяти розвитку самостійного мислення.

Основні вимоги до знань і вмінь учнів:

Учні повинні знати:

основні етапи розвитку японської літератури ХХ століття;
місце і значення вивчених творів у контексті творчості письменника та літературному процесі певного періоду.

Учні повинні вміти:

аналізувати художні твори в єдності змісту та форми;
визначати сюжет, композицію, систему образів, проблематику;
проводити компаративний аналіз;
користуватися довідковими джерелами (літературними енциклопедіями, словниками літературних термінів).

10 клас
34 год

Дата	№ з/п	К-сть Г-н	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня підготовки учнів
------	-------	-----------	-----------------------------	---

1.	2	<p style="text-align: center;">Вступ</p> <p>Японська культура: Генезис. Релігійні основи (синтоїзм, буддизм). Загальноестетичні основи (деталь як органічна частина цілісної картини світу, сабі – краса самотнього суму, юген – символ естетичного бачення в цілому).</p>	<p>Учень: <i>визначає</i> релігійні та загальноестетичні основи японської культури; <i>розповідає</i> про особливості культури Японії. Вибирає тему для дослідження в 10-12 класах (наукову або творчу роботу); <i>працює над творчою роботою</i> протягом 2 – 3 років (10 – 12 класи).</p>
2.	2	<p style="text-align: center;">Поезія</p> <p><u>Ісікава Такубоку (Хадзіме) (1885 - 1912)</u> Ісікава Такубоку – основоположник реалістичного напрямку поезії танка. Танка - короткі пісні-п'ятирядники сталої будови. Збагачення поезії новим демократичним змістом. Збірка «Жменя піску» (1910). Головна ідея твору – побачити в малому велике. Пісок – символ швидкоплинності людського життя. Трагічні настрої поета у збірці «Сумні іграшки» (1912). Пізнання світу через власні почуття, емоції.</p> <p>Компаративний аналіз поезії Михайла Лермонтова та Ісікави Такубоку. Мотив поезії поетів – мотив самотності, що впливає з неприйняття навколишнього світу, з невідповідності життя реального та ідеального. Дослідження особливості поезики митців, порівняння кольорової гами їхніх віршів.</p> <p>Різноманітні течії модерністської поезії (20-30 р.)</p>	<p>Учень: <i>характеризує</i> творчість Ісікави Такубоку; <i>визначає</i> зміст та будову танка; ідею збірки «Жменя піску»; <i>пояснює</i> настрої у збірці «Сумні іграшки»; <i>порівнює</i> поезії Михайла Лермонтова та Ісікави Такубоку; <i>визначає</i> мотиви поезій; <i>досліджує</i> особливості поезики митців; виразно читає поезії японських авторів. <i>готує</i> реферат або презентацію; <i>підбирає</i> культурологічний матеріал та матеріали для диспуту чи дискусії</p>
3.	2	<p>Поняття про модернізм.</p>	<p>Учень: <i>характеризує</i> модернізм як напрям; <i>визначає</i> провідні мотиви лірики Сакутаро Хагівари;</p>
4.	2	<p><u>Сакутаро Хагівара (1888-1942)</u> – поет-символіст, автор збірки «Синя кішка». Основні мотиви – відхід в ірреальний світ.</p>	<p><i>визначає</i> причини</p>

		Поет-сюрреаліст <u>Кітагава Фуюхіко</u> . Виникнення японського сюрреалізму під впливом французького сюрреалізму.	виникнення японського сюрреалізму та його особливості; <i>характеризує</i> збірки поезій К. Фуюхіко, К.Міядзави, Т.Хари, С. Тогі; виразно читає поезії вказаних авторів; <i>складає</i> план усного виступу; <i>готує</i> реферат або презентацію; <i>підбирає</i>
5.	2	<u>Кіндзи Міядзава</u> (1896 - 1933) Співець природи і сільського життя. Збірка «Весна і кровопролиття»	
6.	1	<u>Тамакі Хара</u> (1905-1951), збірка «Вірші про атомну бомбу».	
7.	3	<u>Санкіті Тогі</u> (1917 - 1953), повість «Людське лахміття».	
8.	1	Тема Хіросіми в творчості японських поетів.	культуроологічний матеріал та матеріали для диспуту чи дискусії.
		Проза на початку ХХ століття Соціальна проблематика епохи і створення образу передової людини свого часу в творах японських письменників. <u>Науме Сосекі (1867-1916)</u> . Сатиричне викривання чванства чиновників, поклоніння перед заходом у романі «Ваш покірний слуга кіт» (1905). <u>Арісіма Такео (1878-1923)</u> . А. Такео – представник літературної групи «Біла береза» (1910-1923). Формування етичних поглядів під впливом гуманізму Л. Толстого. Роман Арісіма «Жінка» (1919) – одна з вершин японського реалізму ХХ століття. Зіткнення людини з суспільством, світ внутрішньої боротьби. Героїня роману Сацуки Йоко як втілення типу «зайвої людини»; суперечливість її почуттів та вчинків. <u>Акутагава Рюноске (1892-1927)</u> . А. Рюноске – письменник-неореаліст. Творчий метод – запозичення сюжету і його обробка. Поєднання гострих соціальних тем з глибоким психологізмом. Оповідання «Расьомон» (1915), «Павутинка» (1917).	Учень: <i>характеризує</i> соціальні проблеми епохи; <i>визначає</i> провідні теми творчості Н. Сосекі, А. Такео, А. Рюноске, М. Юкіо; <i>готує усну доповідь</i> про вплив Л.Толстого на формування етичних поглядів А. Такео; <i>висловлює</i> власну думку щодо гостроти соціальних тем в творах; <i>переказує та аналізує твори</i> ; <i>дає характеристику</i> головним героям творів; <i>виявляє вміння інтерпретувати</i> текст; <i>визначає</i> особливості японської прози; <i>розгадує</i> «картину душі» японської людини»; <i>виявляє</i> знання із теорії літератури; <i>аргументує</i> власні думки; <i>підбирає</i> культурологічний матеріал за допомогою
9.	5		
10.	5		
11.	5		

	12.	3	<u>Місімо Юкіо</u> (Хіраока Кімі-таке)(1925-1970) Оповідання «Хлопчик, який пише вірші». Зображення моменту передчуття таємничості переживання майбутнього.	учителя, готує виступ або презентацію. *Пише власні твори.
	13.	3	Підсумки. Узагальнення та систематизація вивченого протягом року.	Учень: <i>виступає</i> зі своїм творчим доробком.
			11 клас	
	1.	6	Розвиток жанру наукової фантастики і детективного роману Комацу Сакьо – письменник-фантаст, автор повісті «Японське плем'я апачі» (1964). Детективні романи Мацумото Сейтьо (1909).Соціальна критика у романах «Чорна біблія» (1959), «Підводна течія» (1962).	Учень: <i>готує доповідь</i> про життєвий та творчий шлях К. Сакьо; <i>визначає</i> теми та ідеї повісті «Японське плем'я апачі»; детективних романів М. Сейтьо;
		2	* Продовження роботи над творчим доробком.	Учень: <i>Готує звіт</i> про виконану роботу.
	2.	1	Розвиток літератури в повоєнні роки Пошуки власного «я», втраченого в результаті корінної зміни традиційного образу життя – об'єднуючий елемент творчості письменників цього періоду. Ясунарі Кавабата (1899-1972). Нобелівський лауреат – 1968. Повість «Снігова людина» (1937-1947) – видатне явище ліричної прози. Японська національна психологія і самотній світ природи, нерозділене кохання. Героїня Йоко – символ ірреального світу. Роман «Стогін гори» (1954) – розповідь про кризу сім'ї, трагічні долі людей внаслідок їх роз'єднаності.	Учень: <i>Визначає</i> теми та ідеї творчості письменників цього періоду; <i>висловлює</i> власну думку щодо проблем, що піднімають письменники; <i>переказує</i> та аналізує твори; <i>дає розгорнуті характеристики</i> головних героїв творів; <i>готує реферати</i> про основні напрямки в яких працюють письменники цього періоду; <i>ставить</i> проблемні питання та знаходить шляхи їх вирішення; <i>складає</i> плани-характеристики
	3.	4	Абе Кобо (Кіміфуса) (1924-1993). Абе Кобо – представник напрямку «сенго-ха» (післявоєнна японська література) Основна ідея романів – зіткнення людини	

4.	4	<p>з ворожим їй суспільством і марність будь-яких спроб втекти від нього, що породжує почуття глибокої безвиході. Проблема людського буття і сенсу, людського існування; самоцінність життя, людські можливості і їх нереалізованість, в романі-параболі «Жінка в пісках» (1962) Образ жінки в романі – це спроба відтворення вікового сприйняття нерівності жінки в Японії</p>	<p>героїв романів; <i>аргументує</i> власні думки; <i>підбирає</i> культурологічний матеріал за допомогою учителя, готує виступ або презентацію. *Пише власні твори.</p>
5.	1	<p>Драматургія Реалістичність, зв'язок з традиціями народного жанру. Звернення драматургів до багатой спадщини національної театральної культури, прагнення до органічного синтезу елементів традиційної і європейської культур.</p>	<p>Учень: <i>визначає</i> теми та ідеї драматичних творів; <i>розповідає</i> про основний зміст п'єс; <i>готує</i> інсценізації уривків п'єс ; <i>визначає</i> авторське ставлення до героїв твору; <i>складає</i> план усного виступу; <i>аргументує</i> власні думки; <i>складає</i> відгук про літературний твір; <i>готує</i> виступ або презентацію, <i>вміє</i> описати картину, <i>знає</i> історію її створення; <i>слухає</i> японську музику; *<i>Вчиться аналізувати</i> твори мистецтва. <i>Пише</i> власні твори.</p>
6.	2	<p>Кіносита Дзюндзі «Журавлине пір'я», «Оповідь про Хікоіті».</p>	
7.	3	<p>Трагедія атомної катастрофи в п'єсах Танка Тікао «Голова діви Марії» (1959), Хотта Кійосі «Острів» (1957)</p>	
		<p>Сучасна література</p>	
8.	4	<p>Ое Кендзабуро (1953). Нобелівський лауреат – 1994. Головні мотиви романів «Індивідуальний досвід» (1964) – тема відповідальності за хвору дитину. «Футбол 1860» (1967) – протистояння культур (за вибором вчителя).</p>	<p>Учень: <i>Визначає</i> головні мотиви, теми та ідеї романів письменників цього періоду; <i>висловлює</i> власну думку щодо актуальності піднятої теми; <i>аналізує</i> і <i>переказує</i> твори; <i>дає</i> характеристики</p>
9.	4	<p>Харукі Муракамі (1949). Постмодерністські мотиви у творах</p>	

		письменника. Внутрішній світ героя у єдності його світоглядних чинників. Проблематика твору «Мовчання». Образи твору – Одзава і Аокі. (За вибором вчителя один із творів письменника).	головним і другорядним героям творів; <i>визначає</i> авторську позицію; <i>аргументує</i> свої думки; <i>готує</i> виступ на літературну тему; <i>складає</i> план до свого виступу. *Інтерпретує текст. Підбирає культурологічний матеріал. Створює презентацію.
10	4	Підсумки. Узагальнення та систематизація вивченого матеріалу. Круглий стіл.	Учень: <i>готує звіт</i> про свою роботу. В 11 класі (за бажанням) може готувати та захищати наукову роботу.

Використана література:

1. Історія зарубіжної літератури. Частина 1. 1917 – 1945 р. Москва: видавництво Московського університету, 1960.
2. Краткая литературная энциклопедия: Советская энциклопедия. – Москва, 1975.
3. Энциклопедия для детей. Том 15.Всемирная литература. Ч.2. XIX и XIX века / Глав. Ред. В.А.Володин. – М.: Аванта+, 2001. – 656с.: ил.
- 4.Сучасна Японія: Наука. Головна редакція східної літератури. Москва: - 1973.
5. Японія: національні генії. ВЛК. – 2004. - № 12.
6. Каталог-путівник учителя зарубіжної літератури.1998-2004р.р./Уклад. І.Хроменко. – Тернопіль: Мандрівець, 2005. – 312 с.
7. Каталог-путівник учителя зарубіжної літератури.2005-2006р.р./Уклад. І.Хроменко. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 136 с.
8. Кохан Г.О. «Неймовірний світ, у якому людину можна стерти так само, як слід крейди на шкільній дошці...» За романом Кобо Абе «Жінка в пісках»1кл.//Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 7. – С. 47 – 53.

9. Шубіна Т.І. Своєрідність японської літератури. На прикладі повісті Ясунарі Кавабати «Країна снігу».//Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2004. – №6. – С.31-33.

10. Ялтанець Т.Л. Хризантеми розквітли. Сценарій вечора японської літератури, присвячений творчості Ясунарі Кавабати.. »//Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2004. – №6. – Стор.34-36.

11. Місімо Юкію (Хіраока Кімі-таке)(1925-1970)

Роман «Золотий храм» (1956). Герой роману – послухник Мідзогуті і його драматичні «взаємовідносини» з прекрасним храмом.

12. Харукі Муракамі – <http://www.murakami.ch> – сайт автора.